

Valtion varoista maksettava
korvaus rikoksen uhrille

Korvaus rikoksen uhrille

Rikoksella aiheutetut vahingot 1.1.2006 alkaen

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

SISÄLLYS

Milloin rikoksen uhrille voidaan maksaa korvaus valtion varoista?	3
Henkilövahingon korvaaminen	4
Esinevahingon ja taloudellisen vahingon korvaaminen	5
Maksettava korvaus	6
Mitä korvauksen saamiseksi on tehtävä?	8
EU:n alueella aiheutettu vahinko	10
Neuvonta ja lomakkeet	10

Tämän esitteen tiedot perustuvat rikosvahinkolakiin (29.12.2005/1204) Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyllä rikoksella aiheutetun vahingon korvaamiseen sovelletaan pääsääntöisesti aikaisempaa rikosvahinkolakia (21.12.1973/935).

Rikoksen uhrille voidaan maksaa rikosvahinkolain perusteella korvausta rikoksella aiheutetusta henkilövahingosta, kärsimyksestä, esinevahingosta ja taloudellisesta vahingosta.

Rikoksen uhrille voidaan maksaa korvaus vahingosta, joka on aiheutettu Suomessa tehdyllä rikoksella.

Korvausta ei kuitenkaan makseta, jos vahinkoa kärsineellä ei korvaushakemuksen tekohetkellä ole eikä rikoksen tekohetkellä ollut asuinpaikkaa Suomessa tai muussa Euroopan Unionin jäsenvaltiossa ja jos vahingon yhteys Suomeen on muutoinkin vähäinen.

Oikeus korvaukseen henkilövahingosta on myös ulkomailla rikoksen uhriksi joutuneella, jonka kotipaikka oli rikoksen tekohetkellä Suomessa. Lisäksi edellytetään, että oleskelu ulkomailla johtui työstä, opiskelusta tai näihin verrattavasta syystä tai oikeutta korvaukseen on muutoin pidettävä perusteltuna, kun otetaan erityisesti huomioon rikoksen läheinen yhteys Suomeen, rikosentekijän ja rikoksen uhrin välisen suhteen läheisyys, vahingon laatu sekä vahinkoa kärsineen mahdollisuus saada korvausta muualta.

Jos rikos on tapahtunut Suomen ulkopuolella muussa Euroopan Unionin jäsenvaltiossa, voi henkilöllä olla oikeus saada korvausta rikoksen tekopaikkavaltion lain perusteella. Lue lisää sivulta 10.

Valtion varoista maksettavan korvauksen myöntää Valtiokonttori.

HENKILÖVAHINGKO

Henkilövahingon kärsineelle korvataan:

- Sairaanhoidokulut ja muut vahingosta aiheutuneet kulut.
- Kipu ja särky sekä muu tilapäinen haitta.
- Pysyvä haitta ja pysyvä kosmeettinen haitta.
- Ansionmenetys.
- Henkilövahingon yhteydessä vahingoittuneet vaatteet ja muut henkilökohtaiset käyttöesineet kohtuulliseen määrään.

Henkilövahingon kärsineen läheiselle korvataan:

- Henkilövahingon kärsineen hoitamisesta ja muista vahingosta johtuvista toimenpiteistä aiheutuneet kulut ja ansionmenetys.

Työnantajalle korvataan:

- Palkka tai sitä vastaava korvaus, jonka työnantaja on maksanut rikoksen uhriksi joutuneelle työntekijälleen tämän työkyvyttömyysajalta.

Jos rikoksella on aiheutettu kuolema, korvataan:

- Hautaamisesta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.
- Elatuksen menetys.
- Surmansa saaneen erityisen läheisen henkilövahingosta johtuvat sairaanhoitokustannukset ja muut kulut sekä ansionmenetys.

KÄRSIMYS

Loukkauksen aiheuttamasta kärsimyksestä maksetaan korvaus seksuaalirikoksen uhrille tai sille, jonka vapautta muuten on rikoksella loukattu (esimerkiksi laitton uhkaus tai vapaudenmenetys).

Kärsimyksestä maksetaan korvausta 1.1.2008 alkaen myös rikoksen uhrille, jonka henkilökohtaista koskemattomuutta on erityisen vakavasti loukattu tapon, murhan tai surman yrityksellä, törkeällä pahoinpitelyllä tai sen yrityksellä tai muulla näihin rinnastettavalla rikoksella.

ESINEVAHINKO JA TALOUDELLINEN VAHINKO

Esinevahingosta maksetaan korvausta, jos vahingon on aiheuttanut:

- Vanki, pidätetty, viranomaisen huostassa oleva kiinniotettu tai muuten rikoksen johdosta vapautensa menettänyt henkilö.
- Mielisairauden tai muun mielenterveydenhäiriön, mielentilatutkimuksen, tartuntataudin, kehitysvammaisuuden, päihteiden käytön, päihtymyksen taikka muun näihin verrattavan syyn vuoksi tahdostaan riippumatta laitokseen sijoitettu tai säilöönötetty henkilö.
- Ulkomaalaislain 121 §:n perusteella säilöönötetty henkilö.
- Lastensuojelulain perusteella huostaanotettu ja laitoshuoltoon sijoitettu lapsi.

Valvontarangaistukseen, yhdyskuntapalveluun tai nuorisorangaistukseen tuomitun rikollisella teolla aiheuttamat vahingot korvataan palvelupaikan tai työelämään ja työn tekemiseen liittyvän perehdyttämispaikan järjestäjälle tai sivulliselle silloin, kun vahinko on aiheutettu rikollisella teolla suoritettaessa valvontarangaistukseen, yhdyskuntapalveluun tai nuorisorangaistukseen kuuluvaa työtä tai tehtävää.

Esinevahingon ja taloudellisen vahingon harkinnanvarainen korvaaminen

Esinevahinko voidaan korvata, jos se on määrältään huomattava ja vahingon syntymiseen on vaikuttanut vahinkoa kärsineen iästä, sairaudesta, vammasta tai muusta sellaisesta syystä johtunut avut-

tomuus. Harkinnassa otetaan myös huomioon vahinkoa kärsineen taloudelliset ja muut olosuhteet.

Samoin edellytyksin voidaan korvata esimerkiksi petoksella aiheutettu taloudellinen vahinko, joka ei ole yhteydessä henkilö- tai esinevahinkoon.

OIKEUDENKÄYNTIKULUT

Jos asiaa on käsitelty tuomioistuimessa ja hakijalle on aiheutunut rikosvahinkolain perusteella korvattavaa vahinkoa, maksetaan kohtuullinen korvaus oikeudenkäyntikuluista.

MAKSETTAVA KORVAUS

Korvauksen määrä

Korvaus määrätään lähtökohtaisesti vahingonkorvauslaissa säädettyjen perusteiden mukaan. Rikosvahinkolaki kuitenkin poikkeaa eräiltä osin siitä, mitä vahingonkorvauslaissa on säädetty.

Rikosvahinkolain mukainen enimmäiskorvaus henkilövahingoissa on 58 500 euroa. Lisäksi:

- Kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta maksettava korvaus voi olla enintään 11 500 euroa.
- Kärsimyksestä maksettava enimmäiskorvaus on 3 300 euroa. Seksuaalirikosten uhrille kärsimyksestä maksettava korvaus voi kuitenkin olla enintään 8 800 euroa tai, jos uhri oli tekohetkellä kahdeksaatoista vuotta nuorempi, enintään 15 000 euroa.
- Surmansa saaneen läheiselle maksettava korvaus voi olla yhteensä enintään 5 700 euroa. Surmansa saaneen läheisellä ei ole oikeutta saada korvausta kärsimyksestä.

- Ansionmenetyksestä maksettava korvaus sekä työnantajalle pal-
kasta tai sitä vastaavasta korvauksesta maksettava korvaus voi
olla enintään 140 euroa päivältä.
- Esinevahingoissa ja taloudellisissa vahingoissa enimmäiskorvaus
on 29 500 euroa.
- Rikosvahinkolain perusteella maksettavalle korvaukselle ei mak-
seta korkoa.

Perusvähennys

Vahinkoa kärsineelle saman vahinkotapahtuman perusteella kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvästä haitasta ja kärsimyksestä suoritettavien korvausten yhteismäärästä tehdään perusvähennys, jonka määrä on 200 euroa.

Enimmäiskorvaukset ja perusvähennys vahvistetaan kolmen vuoden välein. Korvaukset on tarkistettu vuoden 2012 alussa.

Tuomioistuimen ratkaisun vaikutus rikosvahinkokorvaukseen

Valtiokonttori maksaa korvauksen pääsääntöisesti tuomioistuimen antaman tuomion mukaisesti. Jos Valtiokonttori poikkeaa tuomioistuimen korvausasiassa antamasta ratkaisusta, sen on päätöksessään perusteltava poikkeamisen syyt.

Rikoksen tekijä on aina velvollinen maksamaan vahingon kärsineelle tuomioistuimen vahingonkorvauslain perusteella määräämän korvauksen. Oikeus korvauksen saamiseen rikoksen tekijältä siirtyy kuitenkin valtiolle siltä osin kuin Valtiokonttori on rikosvahinkolain perusteella myöntänyt korvausta vahinkoa kärsineelle.

Ennakkokorvaus

Hakijalle voidaan vaatimuksesta maksaa ennakkokorvausta, jos korvausasian ratkaisu viivästyy Valtiokonttorissa ja hakijalla on ilmeinen oikeus määrältään merkittävään korvaukseen.

Korvauksen saamiseksi:

- Rikoksen uhrin on ilmoitettava rikoksesta poliisille
- Jos asia käsitellään tuomioistuimessa, rikoksen uhrin tulee vaatia siellä korvausta rikoksen tekijältä.

Valtion varoista maksettavaa korvausta on haettava Valtiokonttorilta sitä varten tarkoitettulla lomakkeella. Lomakkeita saa Valtiokonttorista, Kelasta ja poliisilta.

Lomakkeen voi tulostaa myös Valtiokonttorin verkkosivuilta osoitteesta:

www.valtiokonttori.fi

Hakemus on tehtävä *kolmen vuoden* kuluessa siitä, kun korvausasiassa annettiin lainvoimainen tuomio tai *kymmenen vuoden* kuluessa rikoksen tekemisestä silloin, kun asiaa ei ole käsitelty tuomioistuimessa.

Korvausta voi hakea, vaikka tuomioistuimen tuomio ei olisi lainvoimainen. Korvauksen hakijan ei tarvitse esittää hakemuksessaan selvitystä rikoksen tekijän maksukyvyistä.

Oikeus valtion varoista maksettavaan korvaukseen on toissijainen. Tämän vuoksi hakijan on ilmoitettava hakemuksessaan, onko hän saanut vahingosta korvausta rikoksen tekijältä tai muun lain tai vakuutuksen perusteella.

Korvauksen hakijan on otettava huomioon seuraavat seikat:

- Ansionmenetyksestä on ensisijaisesti haettava sairauspäivärahaa Kelalta kahden kuukauden kuluessa päivärahaoikeuden

syntymisestä.

- Työssä tai työmatkalla tapahtuneesta vahingosta korvausta on ensisijaisesti haettava tapaturmalainsäädännön kattamin osin siltä vakuutusyhtiöltä, jossa työnantaja on vakuuttanut työntekijänsä työtapaturmien varalta.
- Siltä osin kuin hakijalla on oikeus saada korvausta hänelle aiheutuneesta vahingosta vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella, korvausta on haettava ensisijaisesti kyseiseltä vakuutusyhtiöltä.

Hakemukseen on liitettävä:

- Jäljennös tuomioistuimessa annetusta tuomiosta. Jos asiaa ei ole käsitelty tuomioistuimessa, jäljennös esitutkintapöytäkirjasta tai muu luotettava selvitys vahinkotapahtumasta, jos esitutkintapöytäkirjaa ei ole laadittu.
- Lääkärintlausunto tai sairauskertomus vammoista ja työkyvyttömyydestä.
- Todisteellinen selvitys ansionmenetyksestä.
- Selvitys muualta saaduista korvauksista (esim. Kela, vakuutusyhtiö).
- Selvitys surmansa saaneen läheiselle kuolemantapauksen seurauksena aiheutuneista sairaanhoito- ja muista tarpeellisista kuluista.
- Alkuperäiset kuitit ja laskut kaikista kuluista, jos asiaa ei ole käsitelty tuomioistuimessa tai tekijä on jäänyt tuntemattomaksi.
- Kuitit ja laskut hautauskuluista ja hautaamiseen liittyvistä kustannuksista.
- Oikeudenkäyntikuluista asiamiehen palkkiolaskelma.
- Esinevahingoista selvitys vahingon määrästä ja laadusta.
- Muu korvauksen määrään vaikuttava selvitys.

Korvaushakemuksen voi jättää tai toimittaa postitse Valtiokonttoriin tai Kelaan.

Rikoksen uhreille maksettavista korvauksista annetun direktiivin (2004/80/EY) tarkoituksena on, että väkivaltarikoksen uhri saisi kärsimistään vahingoista oikeudenmukaisen korvauksen riippumatta siitä, missä EU:n alueella rikos on tehty.

Hakijan oikeuden korvauksen saamiseen ratkaisee ja korvauksen maksaa se jäsenvaltio, jonka alueella rikos on tehty.

Suomessa asuva henkilö voi jättää vahingon korvaamista koskevan hakemuksen Valtiokonttoriin toimitettavaksi edelleen tekopaikkavaltion korvausviranomaiselle. Valtiokonttori antaa yleistä neuvontaa korvauksen hakemisesta sekä tietoja siitä, miten korvaushakemus täytetään ja mitä asiakirjoja hakemukseen on liitettävä.

Korvaushakemuslomakkeita sekä lisätietoja saa Valtiokonttorista, internetistä (Euroopan siviilioikeudellinen Atlas) sekä tekopaikkavaltion viranomaisilta.

Neuvonta ja lomakkeet

Suomessa tapahtunut rikos:

Korvaushakemuslomakkeita ja neuvoja saa Valtiokonttorista, Valtiokonttorin verkkosivuilta, Kelasta ja poliisilta.

EU:n alueella tapahtunut rikos:

Korvaushakemuslomakkeita ja neuvoja saa Valtiokonttorista tai tekopaikkavaltion viranomaiselta.

Valtiokonttori
Statskontoret
State Treasury

› Sörnäisten rantatie 13, Helsinki, PL 14, 00054 Valtiokonttori
Puh. 0295 50 2000, www.valtiokonttori.fi